

Libgart Schwar z în "Poveste de iarnă" de Shakespeare la Schaubühne în Berlin (regia: Luc Bondy)

LUC BONDY DE VORBĂ CU GEORGE BANU

**Regizorul pe care-l visez
este invizibil și prezent**

■ **Ce așteptați în mod ideal de la un actor? Ce trebuie el să însemne?**

□ *Michel Piccoli este un actor ideal. El are o disponibilitate absolută, o imaginație care o depășește pe a mea și care poate, în același timp, să deranjeze în scopul de a aduce idei la care nu te așteptai, invenții care surprind și sfârșesc prin a antrena mizanscena pe făgașuri neprevăzute inițial. Aștept de la un actor să mă ulmească și chiar să mă contrazică prin propuneri care să-mi tulbure proiectul. Aștept, de asemenea, să treacă de la un rol la altul rămânând în același timp o personalitate. Căci depersonalizându-se el își făurește personalitatea. În sfârșit, aștept să provoace emoții în spectatori - și mai ales în mine, care sînt primul spectator privilegiat -, cu grație și eleganță.*

Un mare actor poate fi comparat cu un mare virtuoz. Pot exista actori comparabili cu Glenn Gould, cu Horowitz, cu Serkine... Imi plac marii virtuozii care se pun în serviciul operei. Care au nervi și sentimente personale, extreme, stăpînindu-și, în același timp, arta.

■ **Și, referitor la aceasta, cum l-ați defini pe regizorul ideal? În ce ar consta astăzi activitatea lui?**

□ *Regizorul pe care-l visez este invizibil și prezent. Ca într-un tablou unde nu trebuie să vezi creionul care a schițat ansamblul, pe scenă trebuie să vezi spectacolul, și nu munca de fabricație. Nu mai este loc și pentru ciornă. Pe scenă, viața trebuie să fie în întregime detașată de regizor pentru ca ea să devină într-adevăr viață. Rolul regizorului pe scenă este exact acela de a crea această viață, și nu acela de a se arăta pe sine din spatele fiecărui actor. Am oroare să recunosc regizorul în gesturile sau în accentele actorilor. De aceea îl prefer pe Noelte, care știe să dispară în actori, lui Langhoff, care este mereu prezent.*

■ **În Franța se observă nu afit o criză a regiei - deși s-a discutat despre apetitul ei pentru putere, pentru dominarea prin cîțiva dintre vechii ei apărători - cît o absență a reliefului ei. Unde este tînăra regie?**

□ *Și în Germania mulți tineri vor să devină actori, și foarte puțini - regizori. Unde sînt cei care trebuie să vină? Cu și mai multă neliniște ne punem întrebarea: regia nu riscă să se piardă? Nevoia de reprezentare, nevoia de ludic, pe scurt teatrul nu poate să dispară, însă nu putem fi siguri că necesitatea formelor care dau coerență și rigoare va rezista. Această voință nu există decît grație regiei. Dar mă întreb dacă această calitate nu va dispărea în favoarea a ceva mai puțin organizat. Se vorbește despre reîntoarcerea la actor. Or, actorul singur se poate "regiza" pentru un *one man show*, dar, din momentul în care pe scenă apar două sau trei personaje - din momentul în care există teatrul -, asta devine ceva nesigur.*

Dificultatea de a descrie această meserie reprezintă propriul său pericol, căci ea nu se bazează pe nimic; marja sa de manevră este îngustă: să infiltrezi viața în actori, în personaje. Este o sarcină dificilă căci, dacă e ușor "să ai" idei, este mai greu să dai viață unui text, să oferi actorilor motivația pentru a o exprima. Să îndrumi pentru a crea viață este o activitate misterioasă. Ea se înrudește cu alchimia, și alchimia a dispărut.

Există foarte puțini regizori care îndrumă actorii ca și cum ei înșiși ar fi pe scenă. Mi s-a povestit următoarea întâmplare: prin anii '60, la München, Peter Stein îi dirija, în calitate de asistent, pe Fassbinder și pe Botho Strauss. Într-o zi, la repetiție, o actriță și-a dat seama că Stein era regizor, căci el i-a spus: "Cînd te așezi, dacă te vei lăsa într-un anume fel pe fesa stîngă pe scaun, nu vei reuși niciodată să spui corect textul. Dimpotrivă, trebuie să te scoli puțin, să te deplasezi cu cîțiva centimetri la dreapta, și atunci îl vei spune mai bine". Stein știa deja că tensiunea fizică este esențială pentru actor.

■ **Ceea ce îmi sunetei mă face să mă gîndesc că actorul este un artist legat de o limbă și, în acest sens, el poate apărea ca fiind destinat unui domeniu restrîns, national. În anii '60 lucrul**

asupra corpului condusesse la un limbaj mai internațional, iar teatrul privilegiase, ca și societatea de altfel, adevărate fenomene de migrație. Astăzi, teatrul se erijează în loc de rezistență față de perspectiva multinațională careia se pare că îi e destinată planeta. Prin lucrul asupra limbii, teatrul devine un loc al identităților.

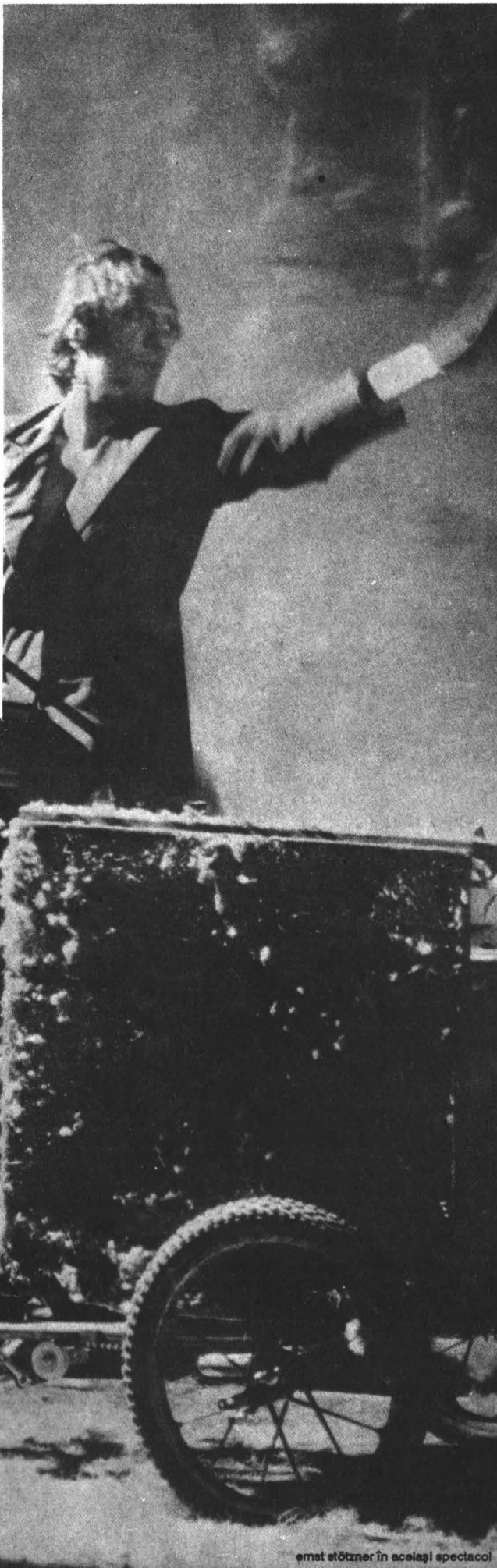
□ Teatrul este un fenomen local căci e legat de o cultură, de o țară, de un mod de a fi. Și aceasta în ciuda Europei... Cred din ce în ce mai puțin în actorii care învață o a doua limbă pentru a putea juca în această limbă. Limba este o experiență fizică. Un actor nu va putea niciodată să-și exprime emoția într-o limbă care nu este a sa. Este foarte important de știut în ce limbă visezi. Trebuie să facem teatru în limba în care visăm. Și asta mi se pare valabil atît pentru actori cît și pentru regizori.

■ Dincolo de limbă, mi se pare că teatrul dumneavoastră este în căutarea unei muzicalități a vocilor, a registrelor.

□ Este adevărat că nu-mi place, nici în teatru nici în cinematograf, muzica ilustrativă, ci numai muzica actorilor. Îmi place ca un actor să treacă dincolo de situația din mizanscenă doar prin resursele vocii sale, atunci cînd nu este ajutat artificial de muzică pentru a depăși o poziție periculoasă. Interesante pentru mișcarea sonoră a spectacolului sînt contradicțiile, ceea ce se ciocnește, căci am oroare să aud o seară întreagă același ton. Îmi place mult să aud pașii, un strigăt, șulerături... pe scurt, mișcarea sunetelor naturale.

Interviu reprodus din publicația franceză "Le théâtre"
(În românește de **CONSTANTA TURCOIU**)

Luc Bondy, regizor de origine franceză, lucrează de mulți ani la Schaubühne din Berlin, unde a montat, recent, Poveste de iarnă de Shakespeare.

ernst stötzner în același spectacol